

1. Referentie

Referentie	Coussée, F. (2006) De pedagogiek van het jeugdwerk. Gent: Academia Press.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	9789038210261
Publicatievorm	Boek

2. Abstract

3. Trefwoorden

Thema('s)	Jeugdwerkbeleid
Trefwoord(en)	Jeugdwerk, sociale pedagogiek, participatie

4. Onderzoeker

Oprachtgever	Stad Genk
Onderzoeker(s)	Filip Coussée, Maria Bouverne-De Bie

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe komt het jeugdwerk tussen in de socialisatie van kinderen en jongeren?
Hypothesen	Het jeugdwerk biedt mogelijkheden tot leefwereldverbreding, maar blijft daarbij binnen sociaal-cultureel bepaalde breuklijnen (sociale klasse, etniciteit, opleidingsniveau, buurt, ...).

6. Methode

Onderzoeksmethode	Interviews, vragenlijsten, focusgroepen
Onderzochte groep	Jeugdigen en jeugdwerkers
Bereik	600 10-jarige Genkenaars, 300 15-jarigen en 20-tal jeugdwerkers

7. Resultaten

	Het onderzoek ging op zoek naar de voorwaarden waaronder kinderen en jongeren 'iets hebben' aan wat ze doen of wat hen aangeboden wordt. Elementen die belangrijk bleken waren: nieuwe dingen en nieuwe mensen leren kennen, dingen doen die thuis niet kunnen gedaan worden, ... We kunnen dat leefwereldverbreding noemen. Dat stopt niet bij een aanbod waarlangs kinderen en jongeren nieuwe ervaringen worden aangereikt. Vrienden en vriendinnen zijn een belangrijk element, maar ook de aanwezigheid van volwassenen in de vrije tijd is leuk (als ze maar niet teveel een 'volwassenenhoofd' hebben). Specifiek
--	--

	<p>voor jeugdwerk uitte zich dat in de aandacht die ging naar de rol van de begeleiding. Niet zozeer als organisator of animator, dat zal ook wel belangrijk zijn, maar de meerwaarde zit hem meer in de manier waarop de begeleider aansluiting weet te vinden bij kinderen en jongeren. Een mooie spanning: leefwereldverbreding moet vertrekken vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren. Het lijkt eigenlijk evident, maar het is meer dan een methodisch trucje. Het gaat over de manier waarop begeleiders omgaan met jeugdigen. Hebben kinderen en jongeren het gevoel dat ze niet zomaar te entertainen wezens zijn of gasten met moeilijkheden die moeten geholpen worden? In de gesprekken kwamen we bijvoorbeeld vaak bij de vaststelling dat jeugdwerkers weinig tijd lijken te hebben. Ze zijn ook niet bezig met de kapotte voetbalnet op het speelplein hiernaast of met die ambetante gasten op dat speelplein. Je zou kunnen zeggen: jeugdwerkers zijn teveel bezig met jeugdwerk en te weinig met jeugdigen.”</p> <p>Jeugdwerk kan niet op haar waarde worden geschat onafhankelijk van de context waarin jeugdigen opgroeien. Maar los daarvan: leefwereldverbreding is belangrijk voor elke jongere. Ook kansrijke jeugdigen zitten vaak verlegen om dingen te doen waar ze iets aan hebben, waar ze niet altijd dezelfde mensen ontmoeten en die de gekende kost overstijgen. Jeugdwerk werkt leefwereldverbredend, ook vanuit het standpunt van kinderen en jongeren zelf. Ze geven aan dat ze in het jeugdwerk dingen kunnen doen waar ze goed in zijn. Dat wijst voor een stuk op het belang van die aansluiting bij hun leefwereld. Tezelfdertijd wordt ook benadrukt hoe ze veel nieuwe ervaringen opdoen in het jeugdwerk, dat ze dingen doen die ze thuis niet kunnen doen, dat ze er op een plezierige manier dingen leren die ze kunnen gebruiken, dat ze er leren omgaan met elkaar, enz.</p> <p>Jeugdwerk ‘werkt’ dus. Maar toch een belangrijke kanttekening: het werkt binnen de bestaande maatschappelijke breuklijnen. Leefwereldverbreding blijft met andere woorden beperkt tot de eigen sociaal-culturele groep. Kinderen en jongeren geven zelf aan dat ze binnen het jeugdwerk jeugdigen ontmoeten die ze kennen van op school of uit de buurt. Dat gebrek aan contact met andere groepen kinderen en jongeren binnen het jeugdwerk wordt, anders dan we zouden verwachten, vooral geïdentificeerd door jongeren van allochtone afkomst en jongeren uit het BSO, veel minder door jongeren uit het ASO. Het is uiteraard niet zo rechtlijnig. Turkse jongeren in Genk vonden het bijvoorbeeld heel vervelend dat er nooit Belgen kwamen. Anderzijds gaven ze ook wel aan dat ze ‘vreemde snuiters’ wel eens durven buiten kijken. Dezelfde spanning eigenlijk tussen aansluiten bij leefwereld en leefwereldverbreding.</p> <p>Zaken die je leefwereld overstijgen, kunnen voor iedereen vervreemdend of bedreigend zijn. Vandaar ook de belangrijke rol van ondersteunende figuren in de vrije tijd, jeugdwerkers, volwassenen of andere jeugdigen. Zij moeten aansluiting vinden bij wat kinderen en jongeren kennen en kunnen plaatsen. Ze moeten weten hoe hun kinderen en jongeren opgroeien, hoe ze zich oriënteren op de samenleving. Dat betekent niet dat jeugdwerkers persé moeten willen ingrijpen in de situatie van jeugdigen. Het is veel belangrijker dat jeugdigen het gevoel hebben dat er iemand is die de moeite doet om hen te begrijpen en daarbij wil aansluiten. Jeugdwerk is meer dan vragen aan kinderen wat ze willen doen. Dat heet dan wel participatief werken, maar garandeert niet dat je dan dingen gaat organiseren waar kinderen en jongeren ‘iets aan hebben’. Je kan van hen niet verlangen dat ze dat uit zichzelf benoemen. Jeugdwerkers moeten iets te vertellen hebben. Mollenhauer gebruikt daarvoor het beeld van de Baron Von Munchhausen. Die trekt zichzelf, en zijn paard, aan de haren omhoog uit het moeras. Dat past wel goed in de jeugdwerkmythe, de zichzelf organiserende jeugdigen ten dienste van een of ander ideaal, maar dat is zoals gezegd veeleer een mythe dan realiteit. Een ideaalbeeld dat trouwens veel nauwer aansluit bij de leefwereld en vrije tijd van hooggeschoolden dan die van laaggeschoolde jongeren. Het minimaliseren van de pedagogische taak van jeugdwerkers - het moet uit de jeugdigen zelf komen- doet onrecht aan jeugdwerkers. Bovendien worden zo –onder de noemer emancipatie- veel ondersteuningskansen weggenomen voor jeugdigen.”</p> <p>Het jeugdwerk heeft een belangrijke meerwaarde maar die lijkt zich vooral te situeren op individueel-pedagogisch vlak. De manier waarop jeugdwerk, net als het onderwijs, de leefwerelden van verschillende jeugdigen gescheiden houdt, laat vragen stellen bij haar sociaal-pedagogische betekenis. Die vaststelling wordt door veel jeugdwerkers ervaren als een onterechte kritiek. Het is niet aan het jeugdwerk om maatschappelijke problemen op te lossen, hoor je dan. Dat is natuurlijk waar, maar het is wel aan het jeugdwerk om haar eigen rol daarin te bevragen. Jeugdwerkers kijken vaak niet verder dan het eigen terrein,</p>
--	--

	<p>de eigen vereniging. Jeugdwerk vindt echter plaats binnen een maatschappelijke context en jeugdwerkers moeten actief meedenken over de plaats die ze daarin innemen. Eigenlijk hanteren we nu in het jeugdwerk een pedagogiek van de zelfredzaamheid. We moeten jeugdigen zo zelfstandig mogelijk leren meedraaien in de samenleving. Die samenleving wordt niet expliciet bevraagd, zeker niet samen met jeugdigen. Ook voor jeugdwerkers zelf staat zelfredzaamheid trouwens vaak voorop. Ze moeten hun werkvorm zien staande te houden. De kritiek van een gebrekkige sociale pedagogiek in het jeugdwerk is dus minstens evenzeer gericht op het jeugdwerkbeleid. Het beleid moet namelijk het jeugdwerk de ruimte bieden om na te denken over haar sociaal-pedagogische verantwoordelijkheid. Het opleggen van quota of het installeren van hiërarchieën tussen jeugdwerkvormen draagt daar alvast niet toe bij. Maar ook dat beleid dient door jeugdwerkers zelf mee gemaakt te worden. Nu heb ik wel eens de indruk dat het voor jeugdwerkers om het even blijft, zolang ze maar rustig hun werk kunnen doen. Ze proberen dat werk uiteraard zo goed mogelijk te doen, daar niet van, maar ze houden onbewust wel de jeugdwerkmythe in stand.</p> <p>We moeten daarom werken aan een netwerkvorming binnen het jeugdwerk die echt probeert grenzen te doorbreken. Nu is er wel netwerkvorming in het jeugdlandschap, maar daarbij staat de organisatie van het aanbod centraal niet de kinderen en jongeren waar het over gaat. Ook bij de fusies die we zien in het jeugdwerkweld staan eerder beheersmatige aspecten voorop. Bij sectoroverschrijdende netwerkvorming staan dan weer extern gedefinieerde doelstellingen voorop preventie, schoolbegeleiding, vroegdetectie, ... Sectoren als cultuur en zeker sport worden op afstand gehouden. We zien vandaag, ook niet vanuit die andere sectoren, maar weinig pogingen om te komen tot een sociaal-pedagogische discussie.</p>
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Coussée, F., Roets, G., De Bie, M. (forthcoming). Empowering the Powerful: Challenging hidden processes of marginalization in youth work policy and practice in Belgium. *Critical Social Policy*.